

POROČILO

Javna debata "Izkušnja umetnosti"

16. maj 2011, Open lab, Koroška 19, 4000 Kranj

Udeleženci:

1. Anja Kralj
2. Vita Osojnik, KD Qulenum
3. Dejan Srhoj, Nomad Dance Academy Slovenia
4. Tina Valentan, Plesna Izba Maribor (festival Nagib)
5. Snježana Premuš, Zavod Federacija
6. Nina Meško, JSKD
7. Nataša Tovirac, SVŠGL, Intakt
8. Aleš Cof
9. Darja Štirn Koren, Vrtec Vodmat
10. Nada Požar Matijašič, Ministrstvo za šolstvo in šport
11. Nataša Bucik, Ministrstvo za kulturo
12. Mojca Jan Zoran, Ministrstvo za kulturo / uprizoritvene umetnosti
13. Marija Gregorc, Ministrstvo za šolstvo in šport
14. Petra Mohorčič, GŠ Kranj,
15. Katarina Slukan, Bunker
16. Martina Štirn, Zavod Federacija

Moderatorka debate: Mojca Dimec Bogdanovski

Namen debate ni ponovno prepričevati že "prepričane", temveč zares odpreti diskusije na sledeče pereče tematike in za njih poiskati konkretne rešitve in možna sodelovanja:

1. **Program sodobnega plesa na nižjih glasbenih šolah, ki se operativno izvaja v premajhnem obsegu**
2. **Predstavitev primerov dobrih praks kot dokaz za uspešnost in potrebo po vnosu (sodobno) umetniške vsebine v šolski kurikulum**
3. **Seznanitev s procesom ustanavljanja sodobnoplesne katedre in kritika ustanovljene katedre na Akademiji plesa**

1 Program sodobnega plesa na nižjih glasbenih šolah

Če obstaja program sodobnega plesa, zakaj se ne izvaja?

Sodobni ples ima kader (SVŠGL) in izkušnje (NVO, ki že vrsto let delujejo na tem področju - KD Qulenum Kranj, Plesni Forum Celje, Plesna izba Maribor ...)

Nina Meško (svetovalka za ples na Javnem skladu za kulturne dejavnosti),

pove, da se program ponekod (Krško, Velenje ...) izvaja zaradi dobre volje ravnateljev in samoiniciative ustvarjalcev na področju sodobnega plesa (Rosana Horvat v Velenju).

Glasbene šole imajo prostorske kapacitete (koncertne dvorane), nekatera sodobnoplesna društva v Sloveniji pa imajo že dolgoletno prakso in tradicijo (Plesni Forum Celje, KD Qulenum, Plesna izba Maribor ...). Dobro bi bilo, da se združijo. Ta sodobnoplesna društva bi lahko pridobila državno priznane certifikate (npr. iz MZK) za izvajanje takih programov. Pove tudi, da so na JSKD ustanovili dvoletni program za pedagoge sodobnega plesa in ustvarjalnega giba ravno z namenom, da se pedagogi iz drugih področij, ki želijo poučevati tudi ples, lahko izobrazijo. Mladi plesalci npr. težje pridobivajo točke za Zoisove štipendije za razliko od teh, ki obiskujejo glasbene šole. Problem vidi tudi v starših, ki so pri vpisovanju svojih otrok v izvenšolske dejavnosti premalo selektivni. Problem pri komercialnih plesnih šolah je v tem, da posamezniki odprejo s.p. in učijo, čeprav niso kvalificirani, torej nihče ne preverja njihove izobrazbe. Pogosto tudi učijo še mladoletne dijakinje, starši sploh ne poznajo in ne vejo, da na področju obstajajo strokovno usposobljeni in uveljavljeni pedagogi, ki so izobraženi in jih podpira JSKD ali Ministrstvo za kulturo.

Nataša Tovirac (sodobnoplesna pedagoginja na SVŠGL in Plesni šoli Intakt)

pove, da je v Sloveniji cca. 57 glasbenih šol, od katerih jih le 4-5 izvaja program (Krško, Velenje, Trbovlje, Brežice). V teh mestih je interes otrok velik (do 200 otrok), okolje pa varno za izvajanje programa. Poudari pomembnost razvijanja ustvarjalnosti že od vrtca naprej, kar pa je zaradi komercializacije včasih zelo oteženo. Tako brez državne intervencije in podpore tega ne moremo zagnati. Ker je v umetnosti, v trenutnem šolskem sistemu poudarek zgolj na glasbeni in likovni umetnosti, premalo pa se poudarja plesna umetnost, katere inštrument je telo in premalo je zaobjet koncept celostnega telesa – učečega se telesa. Šolski kurikulum bi moral zaobjeti umetnost kot celoto, kot celostno ustvarjanje – poustvarjanje - doživljanje. Torej gre za paradigmatični premik dojemanja umetnosti, kjer ne gre zgolj za podajanje in predajanje umetniških vsebin, temveč za izkustveno doživljanje izkušnje umetnosti.

Marija Gregorc (članica komisije za glasbeno šolstvo, oddelek za osnovno šolstvo na Ministrstvu za šolstvo in šport)

Pove, da se program od leta 2006 podpira in izvaja. Žal za širitev dejavnosti, v smislu ustanavljanja novih oddelkov, šol ali akademij država ne podpira, kar je povezano s finančnimi sredstvi, ki jih trenutno za prihajajoče leto 2012 ni na razpolago. Na Ministrstvu je registriranih 54 javnih šol, od tega petina glasbenih šol, v kar sta vključena oba konservatorija, ta program izvaja. Program zahteva kadrovske in prostorske kapacitete. Vendar pa poudari, da je problem predvsem v pomanjkanju interesa pri starših in otrocih. To je pglavitni razlog, da se ravnatelji odločajo, da programa ne bodo izvajali.

Predlaga, da bi bogata ponudba ali predstavitev s strani sodobnih plesalcev najverjetneje lahko obrodila kakšne sadove.

2. PRIMERI DOBRIH PRAKS

Dejan Srhoj (udeleženec velikega šolskega projekta “ I like to move it, move it!” v okviru Evropska prestolnica kulture, LINZ 09)

Avstrijci so večino denarja Evropske kulturne prestolnice LINZ 09 dali za umestitev sodobnega plesa v gimnazije. 180 umetnikov sodobnega plesa je bilo povabljenih za 8 tednov na 90 srednjih šol za delo z dijaki in z učitelji skozi umetniške procese in kreacije. Projekt se je izvajal v času pouka in kot popoldanska dejavnost. Ravnatelji šol, ki so pristopili k projektu, so morali zmanjšati

redne ure pouka na račun ukvarjanja z umetnostjo skozi telo Umetniški vodja projekta je zahteval, da umetniki vnesejo nekaj nereda in kaosa v šole. Želel je, da umetniki ostanejo umetniki in da ne igrajo vloge učiteljev. Umetniki so tako učence in učitelje obravnavali kot sebi enakovredne in kompatibilne. Dijaki so bili torej "odrasli" in "umetniki". Ker jih šolski sistem navadi na način dela, ki zahteva končni produkt, torej "delati projekte z zaključkom - s predstavo", so umetniki uvedli inovativen pristop in princip vključevanja v umetniški proces, v katerem ni bilo vnaprej določenih in razdeljenih vlog, temveč so dijaki skupaj z njimi ustvarjali predstavo. Gre za način dela in ustvarjanja, ki ni hierarhičen, temveč ponuja vključevanje v kreativni proces, kjer so se začeli vzpostavljati novi odnosi. Regrupirale so se že ustaljene skupine vrstnikov, začeli so komunicirati med sabo, spremenili so se odnosi med dekleti in fanti, imeli so vedno manj težav z dotikanjem in s premagovanjem strahu. Po končanem projektu se je šolski uspeh dvignil za 50%. Predvsem je ključno vlogo igral premik zavesti v smeri poudarka in pomembnosti doživljanja in izkušnje in zmanjšanje poudarka na vrhunskosti.

K temu je prispevalo tudi dejstvo, da dijaki niso bili prisiljeni sodelovati, temveč so se svobodno odločali za vključitev. Enakovrednosti odnosov je sledil osvobajajoč občutek. Zanimivo je, da so umetniki pri delu z učitelji naleteli na povsem iste težave (nemir v razredu, klepetanje, namesto športne opreme so prišli v hlačah ...). V tem pogledu ponuja sodobna umetnost neko inovativnost-kreativnost pristopa do dijakov, o čemer govorimo tudi v gospodarstvu, ko želimo pospešiti učinkovitost. Tudi šolski sistem potrebuje svež in inovativen pristop. Izkazalo se je tudi, da je vzgoja učiteljev, da bi vodili umetniške procese oziroma prelaganje vse odgovornosti na učitelje, neučinkovita in da ne deluje.

Mojca Dimec Bogdanovski (profesorica, igralka in režiserka, moderatorica debate) je predstavila prvega od izvedenih projektov ESS in Ministrstva za šolstvo in šport s področij kulturna vzgoja in bralna pismenost, in sicer *Kulturni anticiklon*. V njem je sodelovalo 9 slovenskih srednjih šol oz. gimnazij s cilji izboljšanja kakovosti izobraževanja, kulturne vzgoje in razvijanja informacijske pismenosti. Namesto klasičnega pouka so dijaki pod vodstvom mentorjev aktivno sodelovali v gledaliških impro disciplinah, s pomočjo katerih so se najprej bolje medsebojno spoznali in tako postavili temelje, na katerih bodo lažje sklepali prijateljske vezi, gradili skupnost, obenem pa odkrivali tudi tehnike dramske igre, oblikovanja zgodb, nastopanja in komunikacije. Problem vidi v vzdrževanju kontinuitete takih pilotskih programov, saj je šolski urnik kar naenkrat prenatrpan in take dejavnosti padejo v izvenšolske aktivnosti.

Darja Štirn Koren (svetovalka in pedagoginja v vrtcu Vodmat v Ljubljani, voditeljica projekta *Kulturno žlahtnenje otrok*, projekta ESS in Ministrstva za šolstvo in šport s področij kulturna vzgoja in bralna pismenost)

je predstavila vizijo njihovega vrtca. Pravi, da je v vrtcih lažje, ker je kurikulum bolj odprt, kjer so sicer načela temeljito napisana, vendar pa so glede vsebine programi bolj odprti. Pri njih že nekaj časa uvajajo princip, kjer umetniki skupaj sodelujejo s pedagogi in pravzaprav sokreirajo program. Umetnik skupaj z učiteljem načrtuje, kaj mora otrok doseči. Otrok pa ima potem zares avtentično izkušnjo, saj se vzgojitelj pravzaprav umakne iz procesa in je zgolj fizično prisoten, umetnik pa je zares vključen v delo z otroki. Tak induktivno vzgojni pristopje pomemben za prosocialni razvoj otrok. Tak pristop se je izkazal kot učinkovit tudi pri delu z otroki na Zavodu Janeza Levca. Pomembno je spodbujati tudi princip kroskurikularnosti, kjer se principe iz enega področja aplicira tudi na druga področja (npr. kako je mogoče in se lahko matematiko uči tudi preko principov umetnosti itd.). Poudarila je tudi, da je potrebno odrasle (učitelje) pripraviti in jih usposobiti - izobraževanje vzgojiteljev - saj je drugače popolnoma nemogoče pristopiti k otrokom, sploh pa je to

pomembno za produktivno sodelovanje z umetnikom. Umetniki bi morali začeti prispevati k odpiranju oči učiteljem. Kinodvor ima odlična učna gradiva, primerna za sodobno umetnost, prav tako angažirane umetnika zanima vse - ne samo v obrtniškem smislu - vendar v smislu integracije in vključevanja v proces.

Katarina Slukan (vodja projekta *Kulturstik*, zavod Bunker)

Projekt je trajal eno šolsko leto in pol, v njega je bilo vključenih 8 osnovnih šol iz cele Slovenije: Sevnica, Kostanjevica, Prestranek, Črnomelj, Ljubljana ...V projekt je bilo vključenih 600 otrok. Zanj so se odločili zaradi upada kvalitetne in zanimive ponudbe.

Program je predlagala nevladna organizacija Bunker. Delavnice so bile namenjene otrokom in učiteljem. Najprej so šolam priskrbeli ogled filmov v Kinodvoru in kataloge. Sledila so predavanja, gradiva, tehnični del - ogled projekcijske kabine - ogled predstave Betontanc-ustvarjalne delavnice.

Sodelovali so umetniki iz štirih področij: animirani film, cirkuška pedagogika, strip, sodobni ples. Vsa področja si delijo eno lastnost - sodobnost. Delavnice so potekale dva dni po 5 šolskih ur in istočasno. Ob koncu je sledila predstavitev. Projekt je ponudil možnost kontinuiranega dela (leto in pol). Program je bil bogat in je zajemal uvodne ure z razredi v šolah, prezentacijo aktivnosti, pregled odlomkov iz predstav sodobnega gledališča (nabor iz festivala Mladi Levi, pri čemer so imeli otroci fenomenalne reakcije - od zavračanja do navdušenja in smeha). Predvsem je ključen ta živi stik - da so umetniki predstavili svoje delo in otroci lahko začutili, kaj pomeni taka izkušnja.

3.AKADEMIJA ZA SODOBNI PLES

Snježana Premuš (koreografinja in plesalka, MA Dance)

je skupaj z Natašo Tovirac, Petro Pikalo, Andrejo Podržavnik in Urško Vohar (vse štipendistke Ministrstva za kulturo in imajo v tujini zaključene kvalificirane akademske programe za sodobni ples) v letu 2007 ustvarjala in pisala program za akademijo sodobnega plesa. Predstavniki športnih plesov so dali iniciacijo za ustanovitev akademije, vendar v sodelovanju s strokovnjaki sodobnoplesne scene niso prišli do skupnega jezika. Do razhajanj je prišlo zato, ker so se začeli oblikovati urniki, ki naj bi oblikovali univerzalnega plesalca. Članice delovne skupine se skupaj s komisijo (v kateri sta bili Tanja Zgonc in Bojana Kunst) niso strinjali s konceptom "kreiranja univerzalnega plesalca", saj so že razhajanja med športnim in umetniškim dožemanjem in principi delovanja prevelika. Prav tako tekom procesa niso imeli vpogleda v dogajanje in odločitve športnega vodstva akademije, zato so za pogoj obstoja sodobnoplesne katedre zahtevali, da se znotraj sistema za katedro vzpostavi popolna avtonomija. Ker športno vodstvo pogoja ni zagotovilo, je delovna skupina in komisija pred ustanovitvijo, v mesecu juniju, odstopila od sodelovanja. Na Ministrstvo za šolstvo in šport (ge. Jurici Kramar) je bilo tudi poslano uradno pismo, v katerem so bili tudi navedeni specifični razlogi odstopa. Kljub temu je bila lansko leto, v mesecu septembru, privatna Akademija plesa s sodobnoplesno katedro ustanovljena. Članice delovne skupine in strokovne komisije se sprašujejo, kako je možno v dveh mesecih pripraviti nov program na akademskem nivoju, kdo je zamenjal njihov kader in zakaj?

Predlaga tudi, da se reorganizira, diskreditira ali ponovno ustanovi akademija za sodobni ples in da naj za take stvari skrbi krovno društvo Društvo za sodobni ples Slovenije ali Mreža sodobnega plesa. Oblika, v kateri se trenutno izvaja program nas zelo skrbi in veliko ljudi je razočaranih. Tudi večina dijakov SVŠGL se odloča za nadaljevanje študija v tujini, saj ne jemlje kadra, ki poučuje na akademiji kot kvalificiranega.

Mag. Mojca Jan Zoran (sekretarka za uprizoritveno umetnost na Ministrstvu za kulturo)

pove, da je ustanavljanje akademij z verificiranim programom danes izredno težko, zato je malo verjetnosti, da bi se ustanovila nova akademija. Pomembno je, da se sodobnoplesna scena konsolidira in da prevzame vodstvo obstoječe katedre na Akademiji plesa. Sistemsko so torej zadeve urejene, izobrazbo in kadrovske kapacitete imamo. Torej če tisto, kar se trenutno izvaja, ni to, kar je stroka želela, lahko podamo vprašanja (v obliki uradnega dopisa) na Ministrstvo za šolstvo in zahtevamo pojasnila. Pri tem Ministrstvo za kulturo ni pristojno reševati takih problemov, saj je Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ustanovitelj takih institucij.

Nataša Bucik (koordinatorka na področju kulturne vzgoje na Ministrstvu za kulturo) je z delovno skupino na MK pripravila pripombe na Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011 (prva Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji je izšla 1995).

Nada Požar (Urad za razvoj šolstva na Ministrstvu za šolstvo in šport) Poskušali so umestiti kulturo, da bi bila v Beli knjigi prisotna, vendar jim to ni najbolje uspelo. 28. aprila so oddali pripombe na Belo knjigo, kamor so kot tretji izobraževalni steber umestili kulturno-umetniški steber, ki skrbi za razvoj estetike, celostni razvoj osebnosti. ... Z Nada Požar Matijašič (Urad za razvoj šolstva na Ministrstvu za šolstvo in šport) sodelujeta v delovnih skupini na ZRSS, kjer pripravljajo operativni dokument (konkretne smernice) za delo v vzgojno-izobraževalnih zavodih kot nadaljevanje Nacionalnih smernic za kulturno-umetnostno vzgojo v izobraževanju. V skupini strokovnjakov za pripravo Bele knjige niso bili vključeni strokovnjaki s področja kulture, zato je smiselno, da se v juniju 2011, ko bo strokovna javnost ponovno vabljen k razpravi o Beli knjigi, umetniki načrtno vključijo in posredujejo svoje pripombe in pobude.

Zato je umetnostni program okrnjen. Naloga umetnikov pa je, da bolj načrtno in ostro delujejo in ob ponovnem odprtju Bele knjige v juniju, sodelujejo s svojimi predlogi. Za nadaljne sistemske spremembe pa bo potreben bolj učinkovit dialog med katedrami in med ministrstvi (medresorsko sodelovanje in usklajevanje). Predstavnici ministrstev sta tudi predlagali, da se ob pisanju pripomb lahko sklicujemo na ZOFIK konvencijo, ki pravi, da mora biti vsak otrok deležen celostne kulturne vzgoje. Povedali sta še, da lahko plesna društva izvajajo programe nižjih plesnih zasebnih šol in tak program je verificiran s strani države ter da bi bila potrebna regulativa za zunanje izvajalce - plesne pedagoge, ki pridejo učiti v šole in vrtce.

ZAKLJUČEK IN PREDLOGI ZA NAPREJ:

1.) preučiti pogoje (prostorske kapacitete in kader) in postopek za vpis v razvid izvajalcev javno priznanih programov, ki verificira izvajanje programa za sodobni ples - gre za končanje nižje glasbene šole (država ga v tem primeru v 85% sofinancira), dijak pa pridobi spričevalo da si opravil nižjo plesno šolo)- to velja za fizične osebe, društva... Do zdaj na Ministrstvo še niso prejeli nobene prošnje. Za kader je dovolj končana srednja glasbena in baletna šola z opravljenim pedagoškim izpitom (strokovni izpit)

- pri ustanavljanju srednje šole se mora izvajati še ves ostali program (matematika, fizika...)

http://www.msss.gov.si/si/storitve/vpis_v_razvid_izvajalcev_javno_veljavnih_programov_na_podrocju_vzgoje_in_izobrazevanja/#c557

2.) preučiti pogoje in postopek za priznavanje poklicnih kvalifikacij na Ministrstvu za šolstvo in šport, ki omogoča tudi tistim, ki v tujini izpolnjujejo pogoje z opravljanje učiteljskega poklica, da s tem delom nadaljujejo tudi pri nas

3.) locirati glasbene šole, ki imajo prostorske kapacitete za izvajanje programa za sodobni ples (<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/Seznam1.aspx?Seznam=2030>)

4.) od Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo pridobiti pojasnila glede procesa ustanovitve katedre za sodobni ples v okviru Akademije plesa (kakšen je nov program, kdo ga je verificiral, evalvacijo in poročila o izvajanju, kakšno izobrazbo ima zaposleni kader ...

-http://www.danceacademy.si/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=69

5.) Mreža sodobnega plesa organizira srečanje s predstavniki stroke, na katerem so poskuša konsolidirati glede:

- vprašanj vnosa sodobnoplesne umetnosti v obstoječe šolske sisteme
- strokovne opredelitve do obstoječe Akademije plesa, ki se izvaja v Ljubljani
- Bele knjige o vzgoji in izobraževanju v Sloveniji, ki bo junija 2011 prvič po 1995 odprta za predloge. Bela knjiga lahko predstavlja izhodišče za pripravo sprememb na področju vzgoje in izobraževanja. Zato se na srečanju povabi zainteresirane ljudi ki bi želeli pisati dokument in se jih organizira v delovne skupine z jasnim ciljem.

6.) v začetku junija formirana skupina pripravi pripombe in pritožbe na Belo knjigo

<http://www.belaknjiga2011.si/>

7.) Mreža sodobnega plesa preveri tudi možnosti sodelovanja z Glasbeno mladino Slovenije, ki ima že utečen način sodelovanja z šolami.

<http://www.glasbenamladina.si/>

zapisala Sandra Đorem;

V Ljubljani 19. 5. 2011